

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann
המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

ב העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

חברת יא יריעות שלמה

חלק ג יריעה ב ב

לשון עלל בהפעל כמו את אשר התעללתי במזרים (שמות י' ב')

ושם עבודה הנחתו על עשית מלאכות כבודות שיש בהם טורח וביעה רבה (ארבייט) וכמבואר לעיל שכל שרריך התאמצות כחוביעה יקרא מלאכת עבודה בהבדל ממלאכה מחשבת שאין בה התאמצות רק עסק הכח השכלי. ושם התאר עבד עבד עברי. עבד עבדים. והוא שם נגזר מן הפעל עבדות כל מי שמוטל עליו לעשות מלאכות כבודות של הבית ובכלל זה ג"כ מלאכות פחותות ונחמסות שאע"פ שאין בהם טורח הרב הם כבודות מנז פחותות. כל השריך לעשות אלה מיני המלאכות יקרא עבד (קנעכט. ארבייטר) מלשון עבודה. והוא במדרגה פחותה מן המשרה שהמשרה כלתי מושעבד רק למלאכות קלות (בדיהנטר) וכה"ל ושרת את אחיו וכו' ועבודה לא יעבד (במדבר ח' כ"ו):

יריעה ב

שם. שות. המוכן הכללי באלה הפעלים. סדור הדבר במקומו או זמנו או ענינו הראוי והוא ענין תקון והערכה (ארדנען) וההבדל ביניהם. פעל שם. הנחתו על סדור פשוט וארעי והוא ממש לשון נתינה (געבן) שבכ"מ שיאמר וישם הי' יכול ג"כ לומר ויתן. כגון כשאמר וישם שם את האדם הי' יכול ג"כ לומר ויתן שם את האדם. וישמו על שם שניהם הי' נופל ג"כ ויתנו על שם שניהם ועוד כיוצא בזה. וכן נמצא בדבר אחד עצמו פעם בלשון שימה ופעם בלשון נתינה כגון ושמת את השלחן מחוץ לפרכת. והשלחן נתן על צלע פסון (שמות כ"ו ל"ה) ואמר אלל הכיור ונתת אתו בין אהל מועד (שמות ל"י"ח) ושזב אתר וישם את הכיור בין אהל מועד (שם מ' ל') וכדומה לזה הרבה שהשימה והנתינה בהם אחד. אלא שאע"כ משמש תמיד בלשון שימה בכ"מ שהי' שם איז' סדר מחויב ונאות ושהי' מן הזורך לשיהי' הדבר מסודר ומדובק דוקא במקום או בזמן או בענין זה לא במקום בזמן ובענין אחר. המשל בזה אחר (שמות מ"ס י"ח) ויתן את אלניו וישם את קרסיו ויתן את בריחיו. שהבריחים והאלנים לא היו צריכים סדור וערך כי היו שויס זה לזה אחר בהם לשון נתינה שלא הי' צריכים סדור רק נתינה גרידה. אבל הקרשים היו צריכים סדור בין

קרש לחצירו שלא יהי' ביניהם ריוח כלל וכמ"ס בגמ' שהיו רומיין על קרשי המשכן לידע איזו בן זוגו לפיכך אחר בהם לשון שימה. וכן ויתן את העדות אל הארון וישם את הכדים על הארון (שם שם כ') שבארון לא הי' הקדד אם הי' מונח בצפונה או בדרומו של ארון אחר לשון נתינה. אבל הכדים הי' זורך שלא יכנסו או שלא יבלטו יותר מדאי אחר בהם לשון שימה. ומה תקיש על שר מקומות שבכ"מ שימש בל' שימה יש שם איז' זורך של סדור והערכה אם במקום. כמו וישם על הארון ואס בזמן. כמו וישם הי' מועד לאמר (שמות ט' ה') ואס בענין כמו הן בדיר שימהו לך וישמיני לאב לפרעה. אשר שמתו במזרים:

אמנם פעל שות. הנחתו על סדור של קצת. כשמשדרין דבר לדבר שיבי' שם

בקביעות ולזמן מרובה ופול בו לשון שימה (שטיפטן) כמו ואיבה אשית ביך וזין האשה (בראשית ג' ט"ו) אלו אחר ואיבה אשים הי' כובל ג"כ שמהי' האיבה לפי שעה שלא תמשך זמן מרובה אך כשאמר ואיבה אשית ירצה לומר שתמשך האיבה ותקמיד כל ימי חיי האשה וזרעה. וכן וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן (שם למ"ד מ') ענינו ג"כ שיאחרו העדרים תמיד נפרדים מעדרי לבן. למען שתי אופתי אלה בקרבן (שמות י"ד א') שיאחר רשם האותות ימים רבים. שית זונה ונזרת לב (משלי ז' י"ד) כלומר מסודרת היטב בעניני התזונים למשוך ב"א אחריה (רוטטיג) וכן יעטף שית חתם למו (תלים ע"ג ו'). ושם העבור מזה כ"ג כי השמות ירסון (תלים י"א ג') והם היסודות המסודרות בקביעות תחת הבנין (פונדאמענט): או שיבי' ענין שתות סדור הבנין שלפני החומה כדי ללכדה (בעריסט) ובענין שות שתי השערה (ישעי' כ"ב ז') אשר סביב שחו עלי (תלים ג' ז') וכן מענין שימה או בשהי' או בערב (ויקרא י"ג) והוא סדור חוטי האריגה לארבע (קעטטע). ויתכן שגם שמה לשון שמה כגון ויאכל וישת ויאכל ושתה מענין שימה ושימה. שעי' השמה ושיבו הבני מעים שהיו נכוונים מחמת הצמח שזב לסדרן הראוי. שצמח לשון נתינה כמבואר אללנו בשרשים שרש נס. והיינו צמח הבני מעים מחמת חסרון משקה וע"י המשקה ישזב שזב הכל למכוננו וסדרנו לכן נקרא השתה משקה אל הגוף שמה. ומקום קבוץ משקה השמה נקרא שות כמו עד שתותיהם (ש"ב מ' ד') דהיינו עד הששח ששם יסוד השמה והיינו כיס השמן שהוא בעצמו

בעצמו ג"כ ענין שכן עשתיין בקיר (ש"א כ"ה) וכן
 השופי שח (ישעי' כ"ד) דהיינו שהיו שפוחים ערומים
 וגלויים - ולפעמים ישמשו שח ושס בלשון אחד - כמו
 וישתחו על ארץ מזרים (בראשית מ"א ל"ג) ושבו אמר
 שמי אלקי לאדון לכל מזרים (שם מ"ה ט') ויש
 את כניו הר הגלעד (שם ל"א כ"א) ובמקום אחר
 וישת אל המדבר פניו (במדבר כ"ד א') - וישת על
 ראש אפרים (בראשית מ"ח י"ד) ושוב אמר שים ימיך
 על ראשו (שם י"ח) - ולא שת לבו גם לזאת (שמות
 ז' כ"ג) ושוב אמר ואשר לא שם לבו (שם ט' כ"א)
 ועוד כיצא בזה הרבה שימוש ושיחה בענין אחד
 לפי שווי הוראתם הכללית על ענין סדור והערכה:

בגן - תבן - תקן - מורים בשחוף על העמדת הדבר
 על כנו ובסיכו (שטאטואירן)
 וההפך ביניהם מנזאר בשרשים שלנו בשרשכן:

יריעה ג

אסף - קבץ - קהל - אגר - קוה - בנם - העיו -
 ההוראה הכללית בהם - קבוץ דברים הרבה
 למקום אחד (פר זאמלען) - וההבדל ביניהם - פעל אסף
 הנחתו בדרך כלל על אסיפת דברים מפורים למקום
 אחד בנת אחת דהיינו שהדברים המפורים - כבר מזויים
 כאן לפנינו אלא שהופסים מקומות הרבה ואינם חסרים
 רק שיהקרבו יחד במקום אחד עד שיהיו נראים בגוף
 אחד (פר זאמלען) וישמש פעל אסף לענינים שונים
 כפי שנוי הכליות המבוקשות באסיפה - ישמש במקום
 שיש באסיפה עזמה תועלת בגון ונאספו שמה כל
 העדרים וגללו את האבן (בראשית כ"ט ג') שבסוד
 העדרים אין היוק אך באסיפתם יש תועלת שיוכלו לגלול
 את האבן - ויאסף לבן את כל אנשי המקום (שם)
 שעי' אסיפתם החקיים שמהת המטה - וכן בהאסף
 ראשי עם ודומיהם - וישמש שוב במקום שאין באסיפה
 תועלת כ"א בבחינת שיש בסוד היוק שהכלית האסיפה
 א"כ כדי לסלק הנזק הנמשך ע"י הסוד בגון ואספת
 את תבואתה - באסף את מעשיך מן השדה ומג האסיף -
 שבעלם אין התבואה האספת משוכחת יותר מן התבואה
 הנפורה על פני השדה אלא שעי' הסוד עלולה יותר
 להתקלקל ולקבל הפסד וע"י האסיפה לבית מסולקת
 מן ההפסד ומזה האופן שימש פעל אסף להרחקת
 הנזק שמתחמת הסוד האשל לשמש ג"כ בלשון אסיפה

אע"פ שאין כאן אלא דבר אחד המתאסף ומתקבץ לאין
 מקום כדי להרחיק ממנו הנזק שהי' עלול אליו אלו
 הי' נשאר במקומו הראשון - כמו ואספתו אל תוך ביתך
 (דברים כ"ב ב') שאע"פ שאין כאן אלא שור א' או שהי'
 אחד ואמר עליו כשיתקבץ למקום משומר לשון אסיפה
 בבחינת הסתלק מעליו עי"כ עלולתו להנזק כשהוא
 במקום הפקר - וכן ולא יאסף הביתה וירד עליהם הכרד
 (שמות ט' ט') ואין איש מאסף אותם הביתה (שופטים
 י"ט ט') ודומיהם - ולא על התקבץ דבר א' לדבר
 שני בלבד כי גם על התקבץ דבר אחד אל עצמו יכול
 ג"כ לשון אסיפה כל שהכליות שלא יומשך הפסד בזולת
 ההתקבצות - כמו ויאמר אל הכהן אסף ידך (ש"א י"ד כ')
 דהיינו שיסלקם ממקום שהם שם וימשכם לגופו שהם
 לאו הרי הוא בסכנה שיתקבצו הפלשתים - ובבחינת
 שימש לשון אסיפה על הסתלק ההפסד ע"י שנוי מקום
 כמבואר כאן ואמר שוב לשון אסיפה על הסתלק הפסד
 הגלות ע"י שנוי ענין - כמו אסף אלקי את חרפתי
 (בראשית ל' כ"ג) שכל זמן שלא הי' לי בן היפת
 חרפתי אחי עמי בכל מקום שאני שם ועשיתי שניתן לי
 בן הרי הוא שוב כאלו נטל הקב"ה את חרפתי מכאן
 ונתנה במקום מונע שלא אחי עוד מגונה בעיני
 הבריות - וכן ואספתו מזרעתו (מ"ב ה' ו') ואסף
 המזרע (שם) ג"כ מענין הסתלק הגנות וחרפת
 הזרע ע"י איז' מעשה - ונשתק שוב מענין לשמש
 בלשון אסף להוראת הסלוק בלבד כשיסתלק הדבר
 ממקומו ולא יתגלה עוד הרי הוא כאלו נאסף למקום
 אחר אע"פ שאין באסיפה תועלת ולא נזק בהעדרה -
 כמו וירחק לא יאסף (ישעי' ס' כ') וכוכבים אספו
 נגהם (יזאל ב' י') ואנשי חמד נאספים (ישעי' כ"ז א')
 כלומר נסתלקו מן העולם ונאספו אל קבר - וכלי אל"ף
 מוסף רוחם יגועון (תלים ק"ד כ"ט) - וכל אלה הלשונות
 מענין סוף ואסיפה - אולם כשיבוא מלת אסף מענין
 הסתלק מן העולם עם מלת אל או על - כמו ויאסף
 אל עמיו : רוחו ונשמתו אליו יאסף (איוב ל"ד י"ד)
 הנני אוספיך על אבותיך (מ"ב כ"ב כ') הוא מורה על
 אסיפה שיש בה תועלת לנאסף וכענין שארי הלשונות
 של אסף - ולהוראת הגנאי - יקרא קבוץ הסדיוטות
 והפחותים שבעם אספסף - והאספסף אשר בקרבנו
 (במדבר י"א ד') והם ההדוטים ומחוריהם מדרגה שבעם
 שהם תמיד באסיפה ברחבות ושוקים (גמייגר הויסן -
 פעבל) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו או בשם
 אונמתו

אונמתו